

Om bioetikk i verdensreligionene

//

//]]]]> //]]>

BOKOMTALE: *Bioetikk i verdensreligionene* presenterer ulike religioners svar – og mulige svar – på bioetiske utfordringer, med særlig vekt på medisinske og teknologiske problemstillinger knyttet til livets begynnelse og slutt. Den er blitt en god oversikt for alle med et ønske om å forstå ulike svar på bioetiske utfordringer. Men med noen grep kunne den ha blitt langt bedre.

Mangfold av synspunkter

Boken består av en innledning og fem kapitler som diskuterer henholdsvis kristendommens, islams, jødedommens, hinduismens og buddhismens doktriner, normer, praksiser og holdninger til bioetiske spørsmål. Bidragsyterne er Ulla Schmidt, Jonas Svensson og Lynn Claire Feinberg, i tillegg til redaktøren selv, Knut A. Jacobsen.

De skriver alle godt og informativt om sine respektive fagområder og synliggjør at ikke bare

representerer religionene ulike syn på bioetiske spørsmål, de ulike religionene rommer også selv et mangfold av synspunkter. Denne klargjøringen fremstår som selve hovedformålet med boka, og i så måte innfris også leserens forventinger.

Svakheten ved boken er at den gir inntrykk av at den helhetlige formen ikke er tilstrekkelig gjennomtenkt. Bokas formål er rett og slett for begrenset i forhold til den potensielle nytten som dette opplysningsprosjektet kunne ha hatt. Det er opplagt viktig å tilbakevise en feilaktig forestilling om at religiøst begrunnede oppfatninger om bioetikk representerer én felles front av argumenter. Men det er også andre gode og vel så viktige grunner til å utgi en bok som belyser religioners autoritative kilder, tolkninger og konklusjoner om rett og galt i bioetiske kontekster.

På den ene siden er kunnskap om ulike religioners teoretiske begrunnelser opplagt viktig for respektfull, inkluderende samfunnsdebatt i liberale, multikulturelle samfunn. På den annen side synes slik kunnskap også uunnværlig for reell respektfull behandling av enkeltmennesker og deres valg i møter med moderne medisin og teknologi.

Lite konkret

For å ta dette siste først. Det er ikke dette perspektivet som anlegges og strukturerer bokens innhold, men det kunne det med fordel ha vært. Dersom bidragsytternes klare fremstillinger av religionenes autoritative kilder og bærende ideer hadde vært diskutert opp imot konkrete helsehjelpssituasjoner, ville resultatet høyst sannsynlig vært anbefalelsesverdige pensumlitteratur i klinisk etikk for helsefagene.

Men tilbake til den foreliggende versjonen. Redaktøren av boka tar dessverre ikke et skritt tilbake og klargjør hvorfor det er viktig å få belyst at det eksisterer et mangfold av religiøst begrunnede synspunkter på bioetiske problemstillinger. Hadde dette vært gjort, ville trolig boken fått en tydeligere struktur og en lettere identifiserbar målgruppe enn tilfelle er nå.

Uklart prosjekt

I det første kapittelet, om kristendommen og bioetikk, oppgir forfatteren at hun velger å vektlegge kristendommens perspektiver i forhold til teoretiske bioetiske problemstillinger snarere enn å tilrettelegge for en forståelse av de samme forhold i tilknytning til praktiske helsehjelpssituasjoner. Dette valget følges opp i de resterende kapitlene.

Imidlertid ender redaktøren opp i den pussige situasjonen at han skriver to kapitler om bioetikken i henholdsvis hinduismen og buddhismen, mens han stadig må minne leseren om at disse tradisjonene ikke har diskutert bioetiske spørsmål; de svar som måtte finnes er primært tilskrevet religionene av vestlige konvertitter og deres ønske om å gjøre religionen til premissleverandør i bioetiske debatter på linje med kristendommen. Kollapser ikke dermed rasjonale for å presentere ”bioetikken i verdensreligionene”, det vil si, i alle fem?

Boken hadde kanskje også fått en mer interessant struktur om de tradisjonsforankrede synspunktene til kristendommen, islam og jødedommen i større grad hadde blitt diskutert opp imot hverandre over én og samme tematikk. Nå oppsummeres de hver for seg og leseren må selv gjøre jobben med å konstruere debatter der reelle motsetninger kunne ha blitt tydelige.

Mangler meta-blikk

Den mest iøynefallende mangelen ved boka, er imidlertid fraværet av et meta-blikk på forholdet mellom religiøse og sekulære argumenter i en bioetisk debatt. Et slikt blikk hadde ikke gitt bare gitt publikasjonen et teoretisk løft, men også status som et viktig, selvstendig innlegg i samfunnsdebatten om bioetiske spørsmål.

Disse kritiske bemerkningene til tross; boken gir en god oversikt over feltet den søker å beskrive. Av den grunn alene bør den være interessant for alle med et ønske om å forstå ulike svar på bioetiske utfordringer knyttet til liv og død.